

מראי מקומות - יבמות

יג.

א. מנהני מילי

שפיר אפשר שיש לו דין זיקה על שעת מיתה אם לא יהיו לו בנים אז. משא"כ בצרת ערוה, כיון שיש בה שם צרה, א"כ נעשית ערוה לענין זיקה, ואפי' אם אח"כ מתה הערוה, מ"מ הצרה באיסורה קיימא, שאין צריך שהערוה תאסור אותה בכל שעה ושעה.

ה. ותמאן השתא ותתייבם

ע' באור שמח (קונט' זיקה אות ח'), שהביא מה דא' בירושלמי דמיירי שאין כאן יבם אלא אביה של הקטנה, ולכן אין שייך לה למאן, שהרי אין לה זיקה לו, וכיון שאין שייך לה למאן, דהא בעלה כבר מת, ואין זיקה כאן, וממילא אין מיאונה מיאון, וצריכה צרתה לחלוץ. ומה דהבבלי לא תי' כן, פי' האו"ש שהוא משום דס"ל להבבלי דצריך להיות ציור שיש בה צרות וצרות צרות, ואי"ז שייך אלא היכא שיש כמה אחים.

ה. שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים

פרש"י, ואין יכולין להנשא לאחיו. והק' הקובץ הערות (ג'), הא לכא' משכחת לה שתנשא להאח, וכגון שהיתה נדה קודם שנעשית ערוה, וכיון שכן לא חל בה איסור ערוה, משום דאין איסור חל על איסור, דאינו לא מוסיף ולא כולל, וא"כ לכא' תפסי בה קידושין, כיון שאין בה איסור ערוה. וכ' דמוכח מהכא דמה שאין קידושין תופסין באיסורי ערוה, זהו משום דכיון שיש כאן סיבת האיסור ערוה, לא חל בה קידושין, ואין צריך שיהי' האיסור חל בפועל.

ו. אמו

פרש"י, שאינה יכולה לינשא לאחיו, שהרי אשת אביו היא. והק' הערוך לנח, הא אמרי' לעיל דכיון דכבר קתני אשת אב במתני', ע"כ אמו היינו אנוסת אביו, ומדוע פרש"י כאן דאמו היינו אשת אביו. ותני' ע"פ מש"כ הרשב"א לעיל (י'), דמה שהק' לוי לרבי דליתני אמו במתני' בדף ב', ע"כ ס"ל דאמו דמתני' היינו אשת אב, ותרי גווני אשת אב קתני כאן, וצ"ל דרש"י פי' על דרך זה.

ז. ב"ש מתירים

פרש"י, דלית להו הך דרשה דלצרוה. והק' רעק"א, הא בגמ' אי' דטעמא דב"ש הוא משום דדרשי מה דכתי' לא תהי' אשה המת החוצה, מכלל דאיכא פנימית, ולמה פי' רש"י משום דלית להו לצרוה, והניח בצ"ע.

פרש"י, דצרת צרתה פטורה, ולדבריו אף דאמרי' לעיל (ג') דלמדין דין זה מהא דכתי' לצרוה, מ"מ לר' אשי לא צריך קרא. אולם ע' בתוס' לעיל (ב. ד"ה עד), שכ' דגם ר' אשי מודה דצרת צרתה למדין מלצרוה, וכמבואר בברייתא שם, והשאלה של הגמ' כאן היא על מה דא' במתני' דאפי' הן מאה, עד סוף העולם, דר' יהודה סבר דכולהו מלצרוה נפקי, ור' אשי ס"ל דמלצרוה לא משמע אלא תרי, ואפי' הן מאה מסברא נפקי, דכיון דצרת הערוה אסורה כ"כ דאוסרת גם צרתה, א"כ מסתבר דגם צרת צרתה במקום ערוה קיימא, ואוסרת צרתה.

ב. מ"ט אסירא, דבמקום ערוה קיימא

הק' הקובץ הערות (ג', ד'), מהו הפי' "במקום ערוה קיימא". וכ' דרגילין לפרש דהיינו שהיא אשת אח שלא במקום מצוה, אבל כ' דק' לומר כן, דא"כ אי"ז במקום ערוה קיימא, אלא היא גופא הערוה עצמה. עוד הק', דא"כ לעולם אין שייך "צרת צרה", דלעולם הצרת צרה היא צרת ערוה ממש [וכמו שאכן הק' רעק"א שהבאנו דבריו לעיל (ג')]. ולכן פי' דמאי דאמרי' דצרת ערוה במקום ערוה קיימא, היינו שהיא עצמה כמו הערוה לענין יבום, דצרת בתו הרי היא כבתו לענין זיקה. ואף שאין ביאתה אסורה משום בתו, אלא אותה הסיבה דא' לפטור בתו מיבום, ישנה גם בצרת בתו, וסיבה זאת נשארה אצלה גם בנפילה שני'. ומה שהיא פטורה בנפילה שני' לו, היינו משום שהיא כבתו לעולם, ולא משום שהיא אסורה לו מדין אשת אח. ולפי"ז, מה שהיא פוטרת הצרת צרה מסברא לפי ר' אשי, היינו משום דכיון דבמקום ערוה קיימא, שיש לה דין בתו לענין יבום, א"כ מסתבר שכמו שבתו פוטרת צרתה, גם היא שהיא במקום בתו, ג"כ פוטרת צרתה.

ג. והאי תנא סובר נישואין הראשונים מפילין

הק' הקובץ הערות (ו', ג'), אי אמרי' דמאן דס"ל דנישואין הראשונים מפילין, היינו שהזיקה חלה בחיי הבעל, א"כ מ"ש דאמרי' דמי שמתו בניו בחייו, הדין הוא דנופל ליבום, ולמה לא אמרי' דכבר נאסרה עליו בשעה שהיו לו בנים בחייו. וביאר דודאי אף למ"ד נישואין הראשונים מפילין, אין הכוונה שהזיקה חלה בחיי הבעל, דודאי זמן חלות הזיקה הוא בשעת מיתת הבעל לכ"ע. אלא ודאי הכוונה היא דהנישואין גורמין שתיזקק בשעת מיתה, ומשענת נישואין יש עליה דין זיקה על להבא אם מת בלא בנים. וא"כ, גם אם היו לו בנים בחייו, מ"מ